

Egyházunk zenei életéről.

A letűnt századok vallásos életének egyik leghatalmasabb megnyilvánulása a legmagasabb művészetté kifejlődött egyházi zene volt. Az egyházi zene és egyben egész napjainkig minden idők zeneművészete Johann Sebastian Bach műveiben érte el tetőfokát. Amit Leonardo da Vinci a festészetben, Michelangelo a szobrászatban, Shakespeare az irodalomban és Bach a zeneművészetben alkottak, minden időkre legkiválóbb kincsei maradnak az emberiségnek. Az alkotásnak és szellemi erőknek gigászai voltak ők és létezésük egymagában elegendő ahhoz, hogy még a mai reménytelen időkben is bizalommal tekintsünk az emberiség jövője elé.

Abban az időben a hangszerkészítés, az orgonaépítés is rendkívül magas fokra emelkedett — meg voltak a művészei a hangszerkészítésnek is — és az abból az időkből ránk maradt, minden izükben nagy gonddal és szeretettel kidolgozott hangszerek szintén tanujelei az akkori idők magas művészi színvonalának.

Akinek volt alkalma a brassói Fekete-templom pompás régi orgonáján Bachnak valamely orgonaművét ugyszólván még az eredeti környezetben meghallgatni, fogalmat nyerhet arról, mily hatalmas megnyilvánulásai voltak ezek a zeneművek az akkori idők vallásos életének. A Föld valamennyi nagyvárosában még ma is ünnepi eseményszámba megy Bach Máté- vagy János-Passiójának egy előadása.

A mi énekeskönyvünkben is számos, részben népi eredetű dallam maradt fenn, amely magán viseli a legnemesebb művészi munka jellegét, vagy azzal egyenrangú. Ezeket a dallamokat a többi közül kiemelni, az egyházi énektanításnál különös előnyben részesíteni, többszólamu, de könnyebb feldolgozásban az ifjuság számára könnyen hozzáférhetővé tenni nemcsak szép feladat, hanem zenei életünk színvonalának emelése szempontjából elkerülhetetlenül szükséges is.

Mindnyájan, akik szeretettel követjük egyházi életünk fejlődését, fájdalommal látjuk, hogy egyházi zenénk nem áll magas fokon. Maga az énekeskönyv is sok kívánni valót hagy fenn. A dallamok hangsúlyban és ritmikailag helyenként egyenesen ellentétben állanak a szöveggel és ez az oka, hogy sok esetben

kevésbé értékes, de a nyelvhez jobban alkalmazkodó és így könnyebben énekelhető dallamaink kedveltebbek és gyakrabban hallhatóak, pedig énekeskönyvünk tartalmaz szép, ősi dallamokat, amelyeket alig hallani.

Már ma meg kellene kezdeni az Énekeskönyv oly értelemben való átdolgozását, amely a lehetőséghez képest a hagyományokat összeegyezteti a művészi kívánalmakkal, hogy mire új kiadásra kerül a sor, kész anyag álljon rendelkezésre.

Nagy munkáról van itt szó és kívánatos volna, hogy az Egyház kiválóbb zenészei időnként összejöjjenek a munkát megbeszélni, egymás között felosztani, munkatervet készíteni.

De még ennél is fontosabb volna egy kis kézikönyv szerkesztése az egyházi zenetanításnál való felhasználásra. Ki kellene emelni Énekeskönyvünk legszebb, legművészebb dallamait és azokat különösen gyermek-kórusra alkalmas formában feldolgozni. Könnyű, kétszólamú énekek orgonakisérettel, kánonok, amelyeknek megtanulása a gyermekeknek örömet okoz, olyan feldolgozásban, amely kielégíti minden művészi követelményt, ez volna az a munka, amelyre a leginkább van szükség. 25—30 éneknek ily módon való feldolgozása is elegendő volna kezdetnek.

Egyetlen ünnepi alkalommal sem szabadna hiányozni a gyermek karnak. El kell képzelni, mily szép és kedves dolog, amikor felhangzik a gyermek-kórus. És nem szabad elfelejteni, mily hatalmas nevelőeszközt képez az egyházi zene, különösen, ha megtaláljuk a módot arra, hogy gyermekeink kedvvel foglalkozzanak vele és kitüntetésnek érezzék, ha belekerülhetnek a templomi kórusba.

Nem oly nehéz kérdés ez, mint amilyennek látszik. De feltétlenül szükséges ehhez egy a mondott értelemben való füzet megszerkesztése, amely az egyházi éneket tanítóknak vezérfonalul szolgáljon és művészi formában tartalmazza legszebb templomi énekeinket.

Egy ilyen füzet költségei nem túl magasak és egyházközségeink, nőegyleteink, ifjúsági egyesületeink körében úgy gondolom, könnyen össze lehetne gyűjteni a megjelentetéshez szükséges előfizetőket.

Rendkívüli szép és hálás feladat volna egy ilyen füzet megszerkesztése és annak nagy haszna annyira nyilvánvaló, hogy azt tovább fejtegetni nem is szükséges. Ennek a munkának megindítása és helyes formában való megoldása új fejezetet jelenthet Egyházunk zenei életében.

Gdl Vilmos.

IRODALOM.

Dr. Csiki Gábor: „Gondolatok a hit világából“ címen egy izlésesen és gazdagon kiállított könyvet adott ki. Amint előszavában mondja, ezen új könyvének célja ugyanaz, ami a „Hiszek egy Istenben“ című könyve megírásánál vezette: „unitárius vallásunkat hiveink körében öntudatosabbá, más keresztények között pedig ismertebbé szeretném tenni ezzel is.“ Azokat a gondolatokat akarja ebben adni, melyek a másiktól kimaradtak. Isten, Jézus, Szentlélek, Biblia, ima, bűn, bűnbocsánat, üdvösség, örökélet című fejezetek alatt ismerteti az unitárius hitfelfogást s ezek után hét rádióba is mondott egyházi beszédét közli.

Általábanvéve az egész könyv kellemes olvasmány s a jelzett céljának meg is felel. Nyelvezete tömör, de mégis világos, érthető és gördülékeny. Van mondataiban valami vallásosan zamatos jelleg, ami amellett, hogy meleggé teszi szavait, erőteljessé alakítja mondanivalóját.

Rövid ismertetésünk keretében nem térhetünk ki részletesebben a könyv belső tartalmára és összeállításának milyenségére s mégis néhány megjegyzésünket ide iktatjuk.

Megítélésünk szerint unitárius hitelveket taglaló írásának legnagyobb hibája az, hogy mindenáron a Bibliából akarja kimutatni az unitarizmus lényegét s azt igyekszik bizonyítani, hogy tulajdonképpen a Bibliában semmi sincs, ami ellenkezne unitárius felfogásunkkal. Ez a vállalkozás azonban még a legszigorubb Biblia-kritikával is nehezen vezet sikerre. Jó lett volna a Bibliával előbb foglalkozni, mint Jézussal, vagy a Szentlélekkel s így nem került volna az olvasó abba a helyzetbe, hogy mielőtt tudná, mi az, hogy Biblia-kritika, mindegyre arra történik hivatkozás. Az ebből származó zavaró körülményt azonban mindig nehéz elkerülni, mivel a részekre való bontás mesterséggé tesz az egységes tárgyat. A Biblia-kritikával alátámasztott unitárius hitfel-